

Investicijos į viešųjų IRT infrastruktūros ir paslaugų plėtrą: ES Investicijų fondų ir privataus sektoriaus žinių ir išteklių naudojimas

J. Šarmavičienė
Centrinė projektų valdymo agentūra

Konferencija „Dinamiškos elektroninių
paslaugų rinkos kūrimas“
Vilnius, 2015

2014 -2020 Finansinės perspektyvos požiūrio į investavimą ypatumai

Europos Sąjungos Investicijų fondų lėšų naudojimo principai:

- Kryptingumas, tematinė koncentracija, šalių strateginių dokumentų ex-ante kontrolė
- Perteklinės infrastruktūros vystymo ribojimas, infrastruktūros išlaikymo finansavimo šaltinių užtikrinimas (teršėjas moka, vartotojas moka)
- Investicijų didžiausios socialinės ekonominės naudos užtikrinimas (privaloma minimali investicijų ekonominė nauda)
- Privataus kapitalo pritraukimo skatinimas, finansavimo formų diversifikavimas

Lietuva

- Investicijų projektų kaštų naudos analizės standartas, investavimo alternatyvų analizė, socialinio ekonominio poveikio įverčiai sektoriams
- Finansinių instrumentų naudojimo skatinimas, projektų finansinio gyvybingumo didinimas, subsidijų mažinimas
- Viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimas

Investicijų į Viešojo sektoriaus IRT infrastruktūrą ir e-paslaugų plėtrą problematika (CPVA administruojamų projektų analizės, Valstybės kontrolės ir pačių institucijų vertinimo duomenys)

Svarbiausi 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos rezultatai

- ES lėšomis finansuotas 165 projektų įgyvendinimas;
- Sukurta ir teikiama daugiau kaip 530 naujų el. paslaugų;
- Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis padidėjo iki 41,5 proc. (2014 m.)
- Sukurta ir/ar modernizuota daugiau kaip 100 valstybės informacinių sistemų ir registrų;
- Suskaitmeninta daugiau kaip 350 tūkst. kultūros paveldo objektų;
- Prijungta daugiau kaip 980 miestelių ir kaimų, prie sukurto plačiajuosčio tinklo;
- Gyventojų, turinčių galimybę tapti plačiajuosčio interneto vartotojais, dalis padidėjo iki 98,7 proc.

1. Infrastruktūros ir produktų sukūrimas

- Institucijos sukūrė daug informacinių išteklių, kurie nepakankamai panaudojami ir nepakankamai sąveikūs. IRT resursai yra išnaudojami tik iš dalies (iki 30-40 proc.).
- Institucijos kuria besidubliuojančius sprendinius bei kaupia perteklinius išteklius, linkusios įsigyti brangaus ir greitai nusidėvinčio IT turto atsižvelgiant į ateities poreikius (rezervą).
- Institucijos neišnaudoja masto ekonomijos teikiamų galimybių, nepakankamai praktikuojamas projektų kaip vientisos projektų programos valdymas.

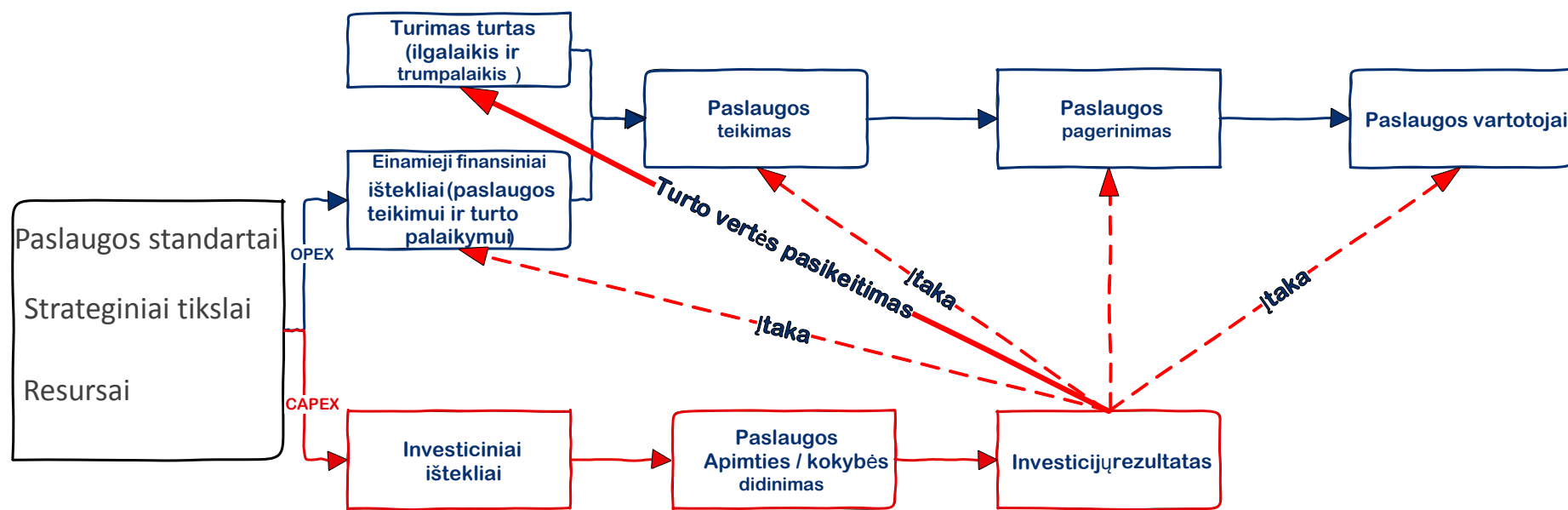
2. Infrastruktūros ir produktų palaikymas

- Dideli perteklinio greitai senstančio turto priežiūros kaštai, ateityje – sukurtosios infrastruktūros ir informacinių sistemų einamasis palaikymo iššūkis. IS naudotojai retai moka už paslaugas.
- ES SF negali finansuoti OPEX, todėl sistema nėra lanksti įvairių IT veiklos modelių panaudojimui.
- Nėra vieningo Institucijų kaupiamų atvirų duomenų sąrašo, atitinkančio atviriems duomenims keliamus reikalavimus. 73 proc. yra pirmo brandos lygio, t.y. duomenys skelbiami nestruktūrizuotais, neredaguojamais formatais.
- Pagrindinis išteklius – duomenys – jau yra sukaupti arba yra nuolat kaupiami kaip Institucijų kasdienio darbo dalis, bet duomenų atvėrimas reikalauja papildomų finansinių, technologinių ir žmogiškųjų resursų.

3. Kompetencija

- Dėl didėjančio Lietuvoje IT specialistų trūkumo ir nekonkurencingų sąlygų viešajame sektoriuje lyginant su privačiu, egzistuoja didėjantis IT specialistų trūkumas
- Informacijos tvarkymo brandos lygis yra žemas.
- Nėra aiškių atsiskaitymo už tarpinstitucinius duomenų mainus taisyklių, Institucijos ne visada išnaudoja kitų Institucijų tvarkomus ir mokamai teikiamus duomenis, o šių duomenų prašo iš pirminių šaltinių.

Pavyzdys: informacijos apie investicijų projektų rezultatus (įtaka viešųjų paslaugų kokybei) rinkimas

Sistemos, kuriose kaupiama informacija apie viešojo sektoriaus paslaugas, jų teikimui naudojamą turtą, investavimo tikslus ir rezultatus:

VAS - Viešojo sektoriaus subjektų stebėsenos sistema

VSAKIS- Viešojo sektoriaus konsoliduotos apskaitos ir ataskaitų IS

PASIS - Valstybės ir savivaldybių institucijų teikiamų ir administruojamų paslaugų IS

SIS - Stebėsenos IS valstybės programų ir institucijų strateginių planų rodikliai

VTIPS - Valstybės turto informacinės paieškos sistema

VKC (Valdymo koordinavimo centro) stebėsenos sistema - valstybės valdomų įmonių portfelio duomenys

SFMIS - Struktūrinių fondų valdymo IS, kitų paramos programų IS

TPSIS - Teritorijos planavimo stebėsenos informacinė sistema

REGIA - Registrų centro sistema, teikiama regionų geoinformacinės aplinkos paslauga

REPOLIS - Regioninės plėtros departamento prie VRM veiklos procesų valdymo informacinė sistema (diegiama)

Pavyzdys: informacija apie statybos projektus

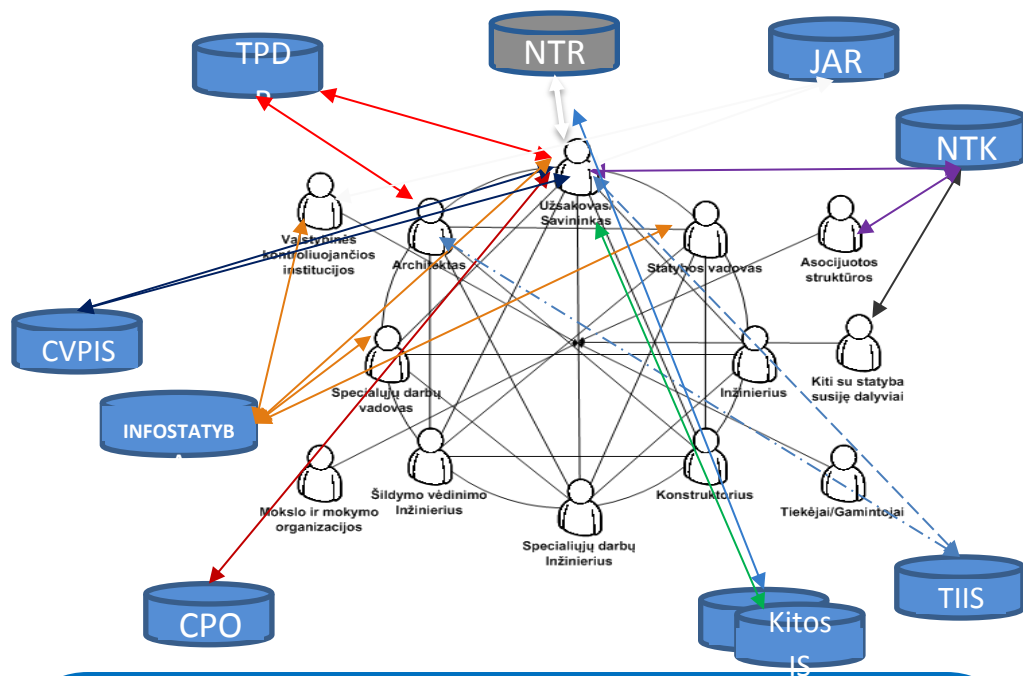
PROBLEMA

Statybos srityje veikiančių informacinių sistemų el. paslaugos teikiamos atskirai, fragmentiškai, todėl atitinkamų procesų neįmanoma pradėti ir baigti vienoje aplinkoje:

- pvz., IS „Infostatyba“ sukurta 18 el. paslaugų;
- + NTR ir kitų sistemų sukurtos el. paslaugos, kurioms reikia skirtingų prisijungimų ir žinių, kada ir kaip prisijungti, kokius duomenis teikti.

Priežastys

- skirtingas institucijų požiūris į IRT naudojimo sprendimus, jų susiejimą;
- valstybė neturi sisteminių sprendimų dėl duomenų mainų.

Pasekmės

- neefektyvus statybos proceso dalyvių laiko ir kitų išteklių naudojimas.

Nauji ESI fondų finansavimo reikalavimai: investicijų socialinės ekonominės naudos vertinimas

1. Apskaičiuoti Lietuvai taikomi finansinės analizės pinigų srautų perskaičiavimo į ekonominius pinigų srautus konversijos koeficientai.
2. Suformuluoti Išorinio poveikio (naudos / žalos) įverčiai 14 sričių

Informacinės visuomenės plėtros sektorius

Projekto tipas	Taikytini naudos (žalos) komponentai
1. Investicijos į IT priemones ir sprendimus, reikalingus paslaugų teikimui elektroninėje erdvėje	1. Laiko ir piniginių sąnaudų sutaupymai dėl naudojimosi elektroninėmis paslaugomis vietoje fizinių paslaugų
2. Investicijos į IT priemones ir turinio skaitmeninimą, reikalingus elektroninio turinio sukūrimui ir sklaidai	2. Galimybė pasiekti elektroninį turinį vietoje fizinės kelionės į vietą
3. Investicijos į informacinių sistemų sąveikumą	3. Geresnis informacinės sistemos veikimas (paslaugų naudotojo vienai operacijai atlikti vidutiniškai sugaištamo laiko sumažėjimas)
4. Investicijos į informacinių technologijų saugą	3. Geresnis informacinės sistemos veikimas (IS neveikimo dėl sutrikimų ir priežiūros darbų trukmės sumažėjimas; duomenų saugumo padidėjimas)
5. Investicijos į informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros plėtrą	4. Pasiryžimas sumokėti už interneto ryšį

Nauji ESI fondų finansavimo reikalavimai: integralus požiūris

Nauji ESI fondų finansavimo reikalavimai: privalomas investavimo alternatyvų vertinimas

Tikslai:

- Išvengti perteklinės infrastruktūros vystymo;
- Kuo efektyviau naudoti turimą turtą.

Vertinamos alternatyvos:

- Veikti kaip įprasta;
- Teikti paslaugą kitaip;
- Pritaikyti turimą turtą;
 - Nuomoti rinkoje;
 - Pirkti rinkoje;
- Statyti / kurti naują.

1. Naujo nematerialiojo turto įsigijimas

- Naujo nematerialiojo turto įsigijimas;
- Nematerialiojo turto nuoma;
- Kooperacija su kita institucija.

2. Esamo nematerialiojo turto tobulinimas

- Esamo nematerialiojo turto tobulinimas;
- Nematerialiojo turto nuoma.

3. Esamo nematerialiojo turto pakeitimas

- Naujo nematerialiojo turto įsigijimas/esamo nematerialiojo turto pakeitimas;
- Nematerialiojo turto nuoma;
- Kooperacija su kita institucija.

Ką gali / turi daryti viešasis sektorius pats?

Paslaugos šeimininkas

Paslaugos teisinis reglamentavimas	Sprendimas teikti e-paslaugą	Paslaugos teikimui reikalingos kompiuterinės įrangos įsigijimas	Kompiuterinės įrangos palaikymas. atnaujinimas
Paslaugos plėtros strateginių tikslų nustatymas		E- Paslaugos programinės įrangos sukūrimas	Programinės įrangos palaikymas
		E- Paslaugos naudotojų apmokymas	Paslaugos teikimas

Privatūs tiekėjai

Viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo galimybių įvairovė

Sutartis	Trukmė	Finansavimas	Privačios paslaugos turinys	Pavyzdžiai
Paslaugų pirkimo sutartis	Iki 3 metų	Gauna: Mokestį iš valdžios institucijos už nepagrindinės paslaugos teikimą	Apibrėžta techninio pobūdžio paslauga	Tinklapių kūrimas ir priežiūra, IRT įgūdžių ugdymas
Valdymo sutartis	3-8 metai	Gauna: Mokestį iš valdžios institucijos + priemokas už efektyvų valdymą	Valdžios institucijos paslaugos valdymas	SFMIS valdymas Greitosios pagalbos skambučių centro valdymas
Sukurti, turėti, eksploatuoti, perduoti	15-25 metai	Gauna: Mokestį iš valdžios institucijos už prieinamumą	Valdžios institucijos paslaugų teikimui reikalingos infrastruktūros / įrangos sukūrimas ir palaikymas	Viešųjų pikrimų IS Plačiajuosčio interneto tinklas
Koncesija	15-25 metai	Gauna: Pajamas iš paslaugos naudotojų, Moka: Koncesininko mokestį valdžios institucijai	Valdžios institucijos paslaugų teikimui reikalingos infrastruktūros / įrangos sukūrimas, finansavimas, palaikymas ir paslaugos teikimas	Ryšių paslaugų teikimas Mokami duomenų registrai

Ko (ne)galima tikėtis iš partnerystės su privačiu sektoriumi

- Viešojo ir privataus sektorių partnerystė (VPSP) – tai ilgalaikis susitarimas tarp valdžios institucijos ir privataus subjekto dėl viešosios paslaugos arba jos dalies perdavimo teikti privačiam subjektui, kartu perduodant atitinkamą riziką, partneriui mokama tik pradėjus teikti kokybišką paslaugą.
- Partnerystė nepadės viešajam sektoriui apibrėžti IRT politikos ir išvengti chaotiškos viešojo sektoriaus IRT infrastruktūros, produktų ir paslaugų plėtros, reikia planuoti patiems.
- Partnerystė nepadarys nenaudingą projektą naudingą, bet gali dar padidinti naudingo projekto naudą ir gyvybingumą. Privatus sektorius gali generuoti papildomas komercines pajamas naudodamas informaciją, tuo mažindamas našą biudžetui.
- Partnerystė padės greičiau pasiekti strateginius tikslus ir užtikrinti paslaugų prieinamumą pritraukiant resursus.
- Partnerystė neatpigins investicijų, bet optimizuos viso turto gyvavimo ciklo kaštus.
- Partnerystė gali atlaisvinti valdžios subjektus nuo technologinių, turto valdymo, organizacinių ir administracinių problemų, leidžia jiems susikonscentruoti ties geresniu paslaugos reglamentavimu ir turinio plėtra.
- Pakankamos konkurencijos sąlygose, partnerystė gali užtikrinti galimybę pasirinkti naudingiausią ir pažangiausią sprendimą.
- Partnerystė padės išvengti aukštos technologinės rizikos būdingos IRT projektams.
- Partnerystė atlaisvins nuo poreikio kurti specifinius IRT gebėjimus, nebūdingus valdžios įstaigoms.

Kitų šalių partnerystės IRT srityje pavyzdžiai

- ✓ Pietų Afrika: Darbo rinkos departamento paslaugos perkėlimas į e-erdvę (darbo ieškančių, dirbančių ir pensininkų aptarnavimo internetinė sistema) ir perdavimas Siemens pagal VPSP sutartį (sukurti, įdiegti, palaikyti). Dalis Darbo rinkos departamento asignavimų (sumažėjus darbuotojų ir turto poreikiui) skirta VPSP mokesčiui apmokėti.

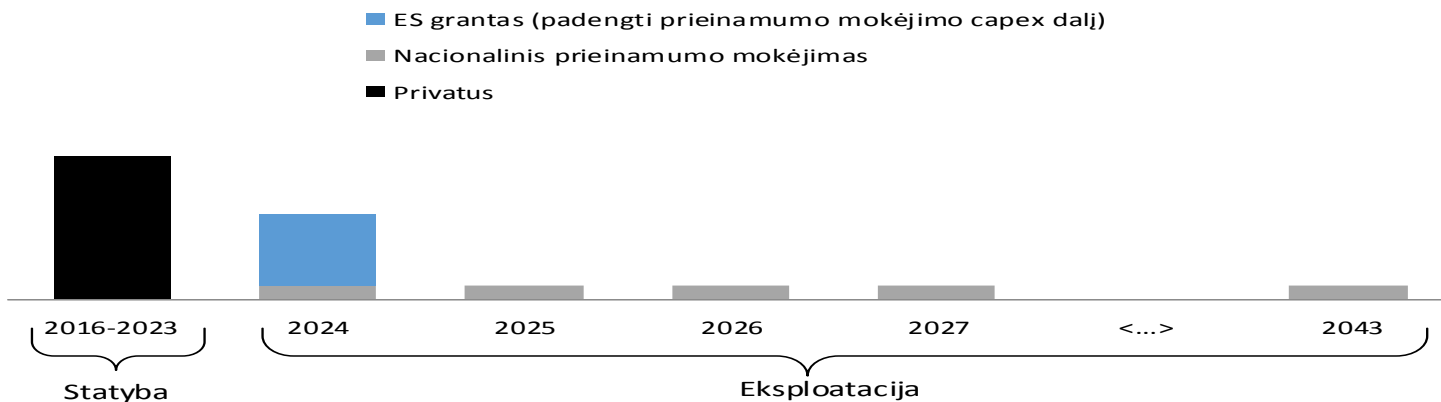
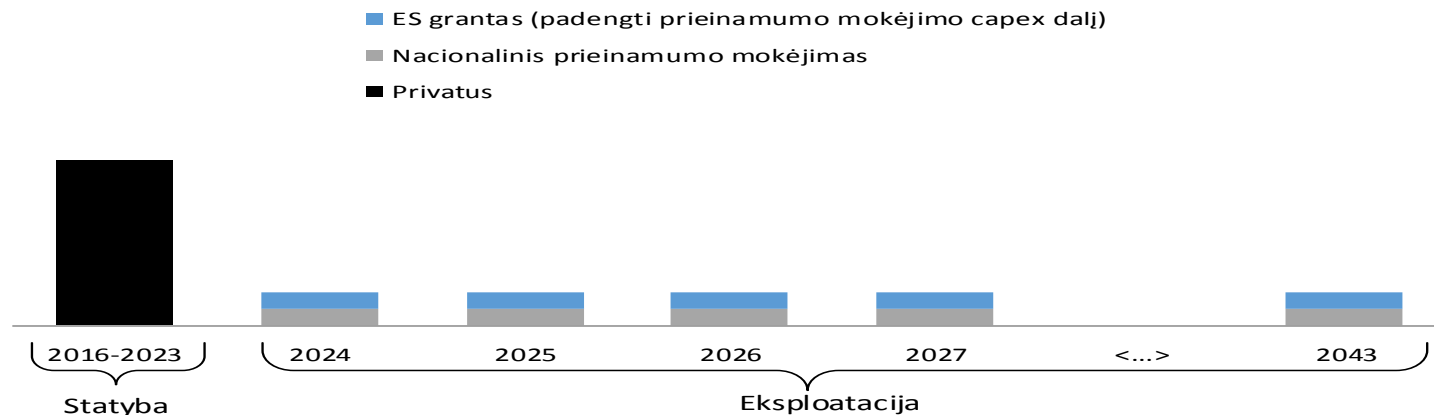
<http://www.labour.gov.za/DOL/>

- ✓ Kanada: New Brunswick integruota turto vertinimo ir registravimo, GIS, vyriausybės paslaugos. Sistema save išlaiko, renkamas naudotojo mokestis.

<http://www.snb.ca/e/0001e.asp#>

- ✓ Estija: Estijos telefono kompanijos ir Vyriausybės koncesija. Kompanija užtikrina prieigą kaimo ir mažai apgyvendintose vietovėse mainais į naudingų sandorių galimybę mieste.

Kaip suderinti ESI fondų finansavimą su partneryste?

E Kontraktas: Projektavimas Statyba Finansavimas Eksploatacija (DBFO)

DĖKOJU UŽ DĖMESĮ

